

TOWARDS`CYCLIC RECURRENCE AS A DEVELOPMENT PRYNCIP**Irina Haralampieva**

National Academy of Music “PanchoVladigerov”, Bulgaria, irinahara@yahoo.com

Abstract: My report addresses the question of cyclicity in every process, including music. Opinions on the subject of such authors as Plato, HenrichOrlov, Erich von Deniken, Richard Wagner, Alexander Fol, Tommy Carklisiiski and others are quoted. Parallel comparison of processes leads to the conclusion that in every area there is a similar pattern. Here are represented the internal and external factors that lead to it. The question of relations between elitist and mass arts has. There are also signs of cyclicity in different epochs and the reactions of the then-creators to them. Comparing this pattern leads to the conclusion that cyclicity, in the most remote areas, is related to regularities in every development, including education. The crucial issue with the readiness of the audience, the mass audience and the elite listener is considered. The approaches and perspectives of different ancient philosophical schools on the issue of cyclicity are examined. Attempts have been made to maintain the achieved level of development and cultural gradation. The topic opens the way for scientific research on the issues of cyclicity, which could be developed in both individual arts and synthesis. Of course, research on cyclical processes and science, especially in its fields such as medicine, physics, science, and many others, can make a significant contribution to further justifying this pattern. The acceleration of cycles is easily noticeable if we compare the conditional division of epochs into artistic trends and the change of ideas and concepts from the ten-century Middle Ages to the 20th Century with its growing variety of styles, experiments, and creative quests. The model of the three stages of development of Ancient Greece - Barbarian, Classical and Hellenistic, is applied as an example in the cyclical development of each civilization, style, artistic flow, and so on. Such a division is completely conditional, but it can be considered a model to the thesis. Weinic's theory of chronological fields is accepted as a starting point, but others can be applied if we continue with the research on the future function of artistic ideas on a cyclical basis. One of the forms of a cyclical manifestation is the repeated Renaissance manifestations in art or a number of "Renaissance", which repeat the phenomenon of Renaissance in another form and in the context of another age. Thus, the question of cyclicity can adopt its own laws from already established historical models. The thesis aims to identify the ways to consider otherwise well-known artistic or aesthetic phenomena in terms of cyclicity as a structural point of view. The structure thus structured gives clarity and perhaps an opportunity to anticipate certain phenomena in the arts and their development.

Keywords: cyclicity, art, development, audience

КЪМ ЦИКЛИЧНОСТТА КАТО ПРИНЦИП НА РАЗВИТИЕТО**Ирина Харалампиева**

Национална Музикална Академия „Проф. Панчо Владигеров“ Irinahara@yahoo.com

Резюме: Моят доклад разглежда въпроса за цикличността във всеки процес, в това число и в музиката. Цитирани са мненията по темата на автори като Платон, Хенрих Орлов, Ерих фон Деникен, Рихард Вагнер, Александър Фол, Томи Къркисийски и други. Паралелното съпоставяне на процесите води до заключението, че във всяка област се наблюдава подобна закономерност. Представени са вътрешните и външни фактори, водещи до нея. Поставен е въпроса за отношенията между елитарно и масово изкуство. Показани са също и признаците на цикличност в различните епохи и реакциите на тогавашните творци към тях. Съпоставянето на тази закономерност води до извода, че цикличността, касаейки съвсем отдалечени области, е свързана със закономерности във всяко развитие, в това число и на образованието. Разгледан е особено важният въпрос с подготовеността на публиката, на масовата публика и на елитния слушател. Разгледани са подходите и гледните точки на различните антични философски школи към проблема за цикличността. Отбелязани са опити да бъде запазено достигнатото ниво на развитие и културна градация. Разгледани са и моментите на циклично развитие и в другите изкуства. Независимо от систематичните усилия към запазване и надграждане на постигнатото равнище, периодично се стига до срив и ново начало. Невъзможността да се предвиди момента на срив характеризира процеса на цикличност, което, що се касае до музикалното изкуство, е свързано и с многоетапността на музикалните метаморфози и неговите вътрешни закономерности. Темата отваря пътя за научни изследвания по въпросите на цикличността, които могат да се развият както в чистите изкуства, така и в синтезни. Разбира се, изследванията на цикличните

процеси и науката, особено в области като медицина, физика, природни науки и много други, могат да допринесат значително за по-нататъшното оправдаване на този модел. Ускоряването на цикъла е лесно забележимо, ако сравним условното разделяне на епохите с художествените тенденции и промяната на идеите и понятията от десетвековното Средновековие до 20-ти век с нарастващото разнообразие от стилове, експерименти и творчески търсения. Моделът на трите етапа на развитие на Древна Елада - Варварски, Класически и Елинистичен, се прилага като пример в цикличното развитие на всяка една цивилизация, стил, художествено течение и тъй нататък. Такова разделение е напълно условно, но то може да се приеме за модел към дадената теза. Теорията на Вейник за хроналните полета се приема като отправна точка, но могат да бъдат приложени и други, ако се продължи с изследванията по посока на бъдещото функциониране на художествените идеи на цикличен принцип. Една от формите на циклична проява са и многократните ренесансни прояви в изкуството или множество "Ренесанси", които повтарят явлението Възраждане под друга форма и в контекста на друга епоха. Така погледнато, въпросът за цикличността може да приеме свои закономерности от вече утвърдени исторически модели. Тезата има за цел да посочи пътищата за разглеждане на иначе добре познати художествени или естетически явления в аспекта на цикличността като структурна гледна точка. Така съпоставената структура дава яснота, а може би и възможност за предвиждане на някои явления в изкуствата и тяхното развитие.

Ключови думи: цикличност, изкуство, развитие, публика

УВОД

В началото на изложението си бих искала да отбележа, че досега не е открита нито една неподвижна частица. Забелязваме или не – всичко се движи, а принципите на това вседвижение са основен проблем на науката, в това число и на музикознанието.

Струва ми се, излишно да припомня, че същностна характеристика на музиката е времето /или точно – движението/ – теза защитавана в трудно време от Едуард Ханслик, но превърнала се в основополагаща за все повече съвременни автори. Затова принципите и законите на това движение са толкова важни и за нас.

В търсене на тези общи принципи и закони приех за отправна точка идеите на Хенрих Орлов, който структурира времепротичането на два вида: **обективно** – с възможност да бъде регистрирано чрез независими от човешкото усещане устройства, измервано в обществено приети мерни единици и **субективно** – времето на индивидуалното човешко впечатление, изживяване, представа, вярване. „Следователно, нашият концептуален модел трябва да има най-малко две направления на измерване.”¹⁰⁸

Обективното се измерва със сложна система от мерни единици, която затруднява не само днес, но става все по-сложна с отдалечаването ни назад във времето. Това е тема, която е представяна не само като интригуващ факт, но и през задълбоченият поглед и тълкуване на учени от много области. Всички те, неизменно отбелязват принципа на циклична повтораемост.

Цикличност се наблюдава в движението на всички обективни явления – планети, комети, сезони и т.н.

На всички интересувани се от сложните календари на древните американски култури е известно, че всички те отчитат цикличност на повторенията. “Когато се върти голямото колело на времето, пише Ерик фон Деникен, излиза, че обозначението на един ден може да се повтори само веднъж в период от 16 980 дни”.¹⁰⁹ “Свещената година Цолкин имала 260 дни... Един календарен цикъл на майте има 52 земни години с 365 дни, или 73 свещени години с по 260 дни... Те са знаели, че една година е по-дълга от 365 цели дни и че поради това, техният календар става неточен на всеки две години и трябва да се донастройва.”¹¹⁰

Дори не смея да засегна въпросите, на които най-велики изследователи все още не са дали точен отговор – от къде майте са знаели с такава точност това, което никога не са наблюдавали. Или – кой и кога е поставил началото на техните представи и изчисления.

¹⁰⁸ Орлов Генрих. Временные характеристики музыкального опыта – В: Проблемы музыкального мышления, сб. ст. изд. “Музыка”, М., 1974, с. 275: „Следовательно, наша концептуальная модель должна обладать по меньшей мере двумя направлениями отсчета. Напрашивается мысль „временной плоскости“, каждая точка которой /по аналогии с пространственной плоскостью/ являлась бы функцией не одной, а двух переменных.“ Orlov, Henrih. Temporary characteristics of the musical experience – in „Problems of musical thinking“, coll. Publ. “Music”, Moscow, 1974, p. 275

¹⁰⁹ Фон Деникен Ерих. Денят, в който боговете дойдоха, изд. “Литера Прима”, С., 1994, с. 133. Von Daniken, Erich. Arrival of the Gods, publ. Litera Prima, Sofia, 1994, p. 133

¹¹⁰ Ibid, p. 134

Не по-малко тайни крият свещените върхове и пирамиди в Непал. Известни са ни молитвените обиколки около свещения връх Кайлас или около ступите във всеки будистки храм..

Този принцип съществува и в посланията на японските мъдреци. Едно от тях е каменната градина Рьоанджи. От която и точка на погледнем винаги виждаме 14 от петнадесетте камъка.

“Правиш крачка по дървената галерия покрай пясъчния правоъгълник...и отново виждаш четиринайсет камъка. Петнайсетият – същият, който остава скрит, сега се оказва сред тях, а изчезва друг. Следваща крачка и гениално планираният хаос отново се вижда в друга композиция от петнайсет камъка, единият от които е невидим.”¹¹¹

Омагьосани от редуването на “скрито и явно”, ако все пак се запитаме: “какво ще стане, когато повторим обиколката на кръга -/неизменен принцип при движението около всяко свещено място/, ще получим отговор, че целият цикъл на видими и скрити каменни късове ще се повтори, при това в същия ред.

Струва ми се, че и това е съществена част от посланието на “мъдрият монах Соами”.

Към осмислянето на причините за цикличността като обективен принцип на движението на всичко, в това число и цивилизацията, са насочени усилията на жреци, мъдреци и философи от всички времена. Едно от тях е споменатото от Платон в неговия диалог “Тимей”.

“Солоне, Солоне, казал един от египетските жреци на Критий, вие гърците сте вечно деца, няма грък старец...Млади сте по душа всички. В душите си вие нямате никаква древна представа, получена от древно предание, нито побеляло от времето знание.... А истината е, че на големи интервали, от време на време, става отклонение на телата, движещи се по небето около Земята, и тогава всичко по Земята загива от голям огън.”¹¹²

“...А у вас и у другите народи, всякога, когато се случва нещо да е уредено с писменост или с всичко друго, от което се нуждаят държавите, то отново на определени интервали, като някаква болест ви връхлита небесния поток и оставя от вас живи само неграмотните и невежите, така че вие отново ставате млади като новородени и не знаете нищо от това, което се е случило в древни времена и тук, и у вас.”¹¹³

В търсене на подобен /или същия/ принцип в сферата на субективното, по отдавнашен навик се допитах до знаещите от древността и познаващите древността – въобще и по тези земи. Защото принципите на движение определят резултатите тогава, сега и в бъдеще. В своята книга “Човекът във видове време” проф. Ал. Фол определя съществуването и характеристиката на пет вида време в зависимост от човешкото присъствие в него: линейно, митологично, циклично, агонално и доктринално.¹¹⁴

Цикличното време, времето на постоянното завръщане, той иронично назовава “kourban manner of thinking”¹¹⁵

Обитаващите го, религиозни хора, най-често, организират живота си от празник до празник – “от Великден до Коледа”, например, и правейки всичко необходимо, те са сигурни, че ще получат от своя бог “благо”, “благодат”, т.е. здраве, успешност /плодовитост/ и закрила.

Това е не само любопитно наблюдение и факт, но изключително актуално в област далечна от вярата, надеждите и действията на вярващите, защото повторенията се отнасят не само за събитията, а и за действията, както и техния ефект.

ИСТОРИЧЕСКИ ПРЕГЛЕД

В хилядолетно протичащите епохи, тази цикличност е много по-лесно да се наблюдава и назовава. Да си припомним Античността и последвалото я Средновековие. Античността христоматийно протича триетапно – Архаика, Класика и Елинизъм. Средновековието – Ранно, Зряло и Късно. Първият етап и на двете епохи се отличава със зле прикривано, а понякога и неприкривано варварство. Унищожаване на всичко, в това число и изкуството, вдъхновено от ценностите на предходната епоха и утвърждаване на

¹¹¹ Цветов, Владимир. Петнайсетият камък от градината “Рьоанджи”, прев. Станимира Даковска, Партиздат, С., 1987, с. 13-14. Tsvetov, Vladimir. The fifteenth stone in the Rjoandji Garden, publ. Partizdat, Sofia, 1978, p. 13-14

¹¹² Платон, Тимей, В: Диалози, т. IV, изд. Наука и изкуство, С., 1990, с. 473. Plato, Timaeus, in: Dialogs, vol. IV, publ. Science and Art, Sofia, 1990, p. 473

¹¹³ Ibid, с.474

¹¹⁴ Фол Александър. Човекът във видове време, Университетско изд. “Св. Климент Охридски” С., 1998, с. 80-84

¹¹⁵ пак там, с. 84. Fol, Alexander. The man in different kinds of times, University Publ. “Saint Kliment Ohridski”, Sofia, 1998, p. 80-84

новата вяра, принципи, действия. Централният момент – условно да го наречем – “класически” е стабилност, утвърждаване на стила на епохата, на нейните художествени ценности. Елинизмът обаче се характеризира с напрегнатост, крах, усилия да се задържи статуквото, да се опазят /с всички средства/ ценностите .

Припомням с неудобство тези всеизвестни истини, за да се опитам да осмисля днешния ден, неговото отношение към изкуствата и музиката и разбира се – това, което интересува всички нас – преподаватели и студенти - бъдещето.

Известно е, че не само във “варварските”, но дори и в класическите етапи на епохите се утвърждават закони, системи, принципи. Въпросът е “Кой ги утвърждава?” Ако говорим за Античността – философите. Това са хора, не само с особен статут в обществото, но и с особена душевна нагласа. “Те винаги ще обичат науката, която би им откривала нещо за онова, което винаги съществува и никак не се променя от създаване до унищожение”, пише за свойствата на философската душа Платон.¹¹⁶

Философите не създават материални ценности, не са политици, управници, стражи, творци на изкуство, занаятчии. Те са “знаещите”, до които се допитват и, ако ги послушат, действията на всички останали са успешни. Ако става дума за музика – те знаят коя музика е полезна и вредна за човека и обществото. Ползната и нейните създатели получават награди и стимули в това число и материални, а вредната е доказано отхвърлена, а може да бъде и забранена. Това е благодатно време за развитието на всяко изкуство и неговите творци.

В днешното време на всеполюленост, без да се мисли за последствията, античната, слава богу, написана философия трябва да ни накара да се замислим. Ако йонийският апел “ядене, пиене и танци” тогава се отхвърля като животински, какво да кажем за съвременния “чалгаджийски” – “ядене, пиене и секс”?

Елинизмът е време на срив, криза, отмиране. Причините може да бъдат различни. В това време се правят опити високите образци на класиката да се налагат с декрети и закони, но някъде в низините на обществото съзрява вкусът, образците, принципите на бъдещото варварство.

Пример – християнските тайни общества, в чието богослужение неизменно присъства музиката. При това не каква да е, а по нищо не приличаща на актуалното във времето си музициране на античността. Това е музика, възплътила ядрото на новите, бъдещи принципи на общността, нейната култура и поведение.

Каква е ролята в тези кризисни епохи на философите, на знаещите. Ако наблюдаваме Античността, те предлагат различни спасителни решения, в това число и за изкуствата.

Стоиците – “да издържим мъжествено”; скептиците – “а може да стане и по-зле”, епикурейците – “като не можем да спасим обществото – да спасим духовния му елит”.

Ако първата идея е героична, втората психично обусловена, третата – изключително трайно, под различни названия, се проявява в последвалите “ренесанси”. Какво освен възродено епикурейство е движението “изкуство за изкуството”, френските “салони”, руските “кръжоци”, българските “кръжеци” и дори “клубът” на додекафоните.

“Очевидно е, пише Н. Япова, че съгъстените процеси в музиката, променящи нейния звуков строй, не могат повече да бъдат следени от публичния слух. След като през XIX век тя напуска сферата на приложността и функционалността /било в църковната служба, или в придворния живот/, през XX век вече съвсем се отклонява от това да бъде “в услуга” на обществото. Между нея и унаследените публични очаквания е настъпил разрыв. Шьонберг му отговаря рязко и категорично: той основава “Дружество за частни музикални изпълнения”, което съществува от 1918 до 1921 г. подготвя прозвучаването на 363 произведения от различни композитори /сред тях на австрийците Берг, Хауер, Веберн, на самия Шьонберг, на други европейски композитори – германците Р. Щраус, Пфизнер, Регер, както и на Дебюси, Равел, Бузони, Скрябин, Стравински, Барток/. Статутът на дружеството, изработен от Албан Берг, изисква елитни изпълнения от елитни изпълнители само за подготвени слушатели. За избора на изпълнителите и репетиционния план отговаря Антон Веберн. Достъп до концертите имат само членовете, интересувачи се меценати и гости – известни личности. Не са допускани критици. Не се аплодира.”¹¹⁷

Това решение, само на пръв поглед се отнася само до развитието на новаторските идеи на “втората виенска школа”. За привлекателността на “забранения плод” можем да прочетем още в Библията.

¹¹⁶ Платон, Тимей, - В: Диалози, т. IV, изд. Наука и изкуство, С., 1990, с. 231. Plato, Timaeus, in: Dialogues, vol. IV, publ. Science and Art, Sofia, 1990, p. 231

¹¹⁷ Вж: Япова Н. пак там, с. 8

Yapova, Natasha. Second Viennese School. Schoenberg, Berg, Webern. Mars 09 EOOD, Sofia, 2011, p. 8

Вагнер, не без помощта на просветени меценати, замисля своя експериментален център в Байройт. Не ми се струва необходимо да обосновавам характера на Вагнеровата идея като ренесансова, при това с най-далечна отправка от всички други. Ако за Ренесанса от 16 в. това е епикурейството /т.е. елинизма/, за ренесанса от 17 в. – класиката, за Вагнер това е архаиката и по-точно - нейната мистерия.¹¹⁸ За причините на провала на този експеримент в своето време и жизнеността на идеите и тяхното осъществяване днес и далеч от Германия сме чели в множество публикации. Разсъждавала съм и аз в книгата си “Музикалната публика”¹¹⁹. Странното е, че и до днес замислената като неомистерия тетралогия “Пръстенът на нибелунга” се афишира като “опера”.

За да осъществяват свои идеи в трудно време, каквото е днешното, функционират и творческите съюзи в областта на всеки вид изкуство. До неотдавна – разединени в себе си и помежду си, днес те се обединяват, за да изпълнят спасителна мисия вече не по отношение на модерното, а на ценното изкуство въобще. Защото да се проникне в сферата на непозната и неразбираема за широката публика, музика е невъзможно и може да донесе само огорчение и дори – отчаяние на нейните създатели. Тук е необходимо време и осмислени действия на широк кръг институции.

Това, което тревожи всички наблюдаващи движението във времето е неговото ускоряване. Ако цикълът на всеки от ренесансите – от италианския /15 – 16 в./; класицизмът във Франция от 17 в. до романтизма в Германия от 19 в. траят приблизително по едно столетие, XX век се характеризира с плашещо ускорение. Като че ли всички идеи, действия и последствия встъпват едновременно.

НЯКОИ ПРОЯВЛЕНИЯ НА ЦИКЛИЧНОСТТА ИЗВЪН МУЗИКАТА

Тук бих си позволила една забележка – тази стройна графика често се нарушава от регионални културологични особености на движението, основани на известни /но явно – не всеизвестни/ традиции. Бих посочила за пример изключително ранния ренесанс, демонстриран в България и опазен във фреските на Боянската църква от XIII век.

За същността и ефектите от това ускорение – в обективен и субективен аспект, е писано не малко. Известна на всеки интересуващ се е хипотезата на А.И. Вейник за “хроналното поле”, времевото поле на планетата ни, което той нарича “хроносфера” и което определя мащабите на протичане на времето на нея.¹²⁰

Според него интензивността на някои процеси, които той нарича “хронали”, видимо намалява и може да бъде отчетено със съществуващите днес уреди – намалява времето на радиоактивния разпад на атомите, на ядрените и химическите процеси. В същото време се увеличава скоростта на жизнените процеси. Създава се усещането за “летех” на времето.

Тук бих могла да спомена експериментите с огледала на Козирев, но вместо това ще припомня, че манипулацията с времето явно е била известна на населяващите планетата ни цивилизации от непостижима древност. Документално са известни гигантските каменни “огледала” в Непал, чрез които времето се ускорява и животът на човека може да се скъси неимоверно. Това е скрита истина, до която пазещите това свещено знание лами не допускат всекиго, а само поклонници, хора с “чиста душа”, извършили “парикарма”¹²¹. Не допускат дори учени, защото те “едва ли ще се приблизят към планината с чиста душа” и може да загинат.

“- А Николай Ръорих?” , пита Мулдашев.

“- Ръорих е бил учен с душа на поклонник”, отговаря Кетсун Зангпо лама.¹²²

Нужно ли е да убеждавам когото и да е, че днес в България се намираме в епоха на неприкрито варварство. След краха на прекрасната утопия, че се движим по права линия “напред и нагоре” и там някъде е светлото бъдеще, в това число и на изкуството, закономерно настъпи болезнено отрезвяване – “накъде и как”.

¹¹⁸ Вагнер Рихард. Произведение искусства будущего – В: Избранные работы, М., 1978

Wagner Richard. Artwork of the future - In: Selected works, M., 1978

¹¹⁹ Харалампиева Ирина. Музикалната публика, Хайни, С., 2014

Naralampieva Irina, The Musical Audience, Haini, Sofia, 2014

¹²⁰ Вейник А.И. Термодинамика реальных процессов, М., 1991

1991 Weinik, Albert Iozefovich. Thermodynamics of real processes, Moscow, 1991

¹²¹ парикарма – ритуална обиколка пълзешком на свещената планина Кайлас

¹²² Мулдашев Ернст. Златните плочи на Харати, изд. НСМ – Медиа, С., 2004, с. 160

Muldashv Ernst. Golden slates on Harati, ed. NSM – Media 2004, p.160

Това, което характеризира ситуацията е властта на елементарното, ниското и дори – пошлото във всяко изкуство, в това число и музиката. Високото, елитното, изискващо усилия за възприемане и оценка е изтикано в ъгъла. Поколения израстват, без да имат представа за неговото съществуване. А е известно, надявам се не само на мен, че в България е създадена и пълноценно експериментирана система за образование, с отлични резултати. Това е априори в 100 училища у нас експеримент на Министерството на образованието и Българската академия на науките, известен като Проблемна група по образованието /ПГО/.

Доколкото знам, тя е изгодна продадена в Русия и Франция, а тук е отхвърлена и захвърлена /надявам се/ в някое библиотечно хранилище.

Проблемът обаче е не само мизерното съществуване на талантиливи творци, а несъизмеримостта на времето, необходимо за преодоляване на неграмотността, некултурността и способността за оценка и стремеж към високото изкуство. Ако за икономиката, политиката и която и да е област са необходими координирани усилия, постигане на ред и мъдри решения, за изкуството са необходими поколения, възпитание, образование и обучение. Като добавим към това и ефектът на мултиплициране на вкуса към красотата и изкуство създаван в семейната среда – мащабите на проблема стават огромни.

Към това би трябвало да се добави и факта, че непознати за други епохи маси от хора – при това – младежи и деца, са изключени от явлението “култура” и дори “грамотност”, поради елементарна битова и всякаква друга мизерия.

Актуален фактор с огромно влияние са и средствата за масова комуникация. За това е говорено и писано толкова много и задълбочено, че едва ли мога да добавя нещо съществено. Въпреки това, обаче, задълбочаващата се криза в тази област не намира решение. Едва ли някои се съмнява, че половин час съзлив музикален микс от музикална класика по някоя радиoproграма ще допринесе с нещо и ще привлече някого.

Не по-малко известен е и фактът, че още през XX век на изкуството се гледа като на стока, чиято цена е далеч от сферата на духовността. То е въввлечено в област, в която действат законите на стоковите отношения – евтина покупка – реклама - скъпа продажба. Това е причината и за ужасяващия въпрос: “Жив ли е авторът?”, който са чували много галеристи.

Ако обаче творбите на живописата, графиката, пластиката, художествената фотография и т.н. могат да се скрият в сейф и да си останат увеличаващи цената си оригинали, то за музикалната партитура това е невъзможно. Тя е само знакова система, която без интерпретация е сетивно недостъпен оригинал.

И отново, както във всичко загатнато до тук, музиката се оказва труден за изследване обект. Затова всеки аспект на анализа тук представлява особена ценност, особено ако изследователят е безспорен авторитет, какъвто е Т. Кърклисийски. Проследявайки “съдбата” на конкретния жанр – концерт за оркестър, той неизбежно достига и до причините за невъзраждане на някои от тях. За такава той смята приложността. “Преходни и нетрайни, пише той, се оказват жанрове, които имат определено музикално-приложен генезис и характер и по тази причина те не могат да бъдат “припознати” като емблеми и същност на музикални явления в следващи епохи. След като имаме възможност да наблюдаваме действието на този фактор и през XXI век може с основание да се предположи, че той е сред постоянно действащите и то не само по отношение на посочения жанр.”¹²³

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

В заключение може да се каже, че цикличността, като закон на всяко движение, включително и това в сферата на музиката, не предоставя точна повторимост, а предполага изменения, родени от външни и вътрешни условия. Ситуацията се усложнява от вече споменатия факт, че това, до което съвременния /за съответната епоха/ слушател се докосва, е интерпретаторски, а не авторски оригинал. Този факт обаче би могъл да има и положително тълкуване, ако се вземе предвид неизбежния момент на осъвременяване, т.е. скъсяване на емоционалната и интелектуална дистанция между интерпретатор и слушател.

¹²³ Кърклисийски Томи. Музикално-жанров анализ, част втора, Жанрът “концерт за оркестър” в музиката на XX век, С., 2011, с.124

Kirklisiiski Tomi. Musical genre analysis, part second, Genre “Concert for Orchestra” in the twentieth century music, Haini, S., 2011, p. 124

Ускорението, на което сме свидетели, обаче се вписва в сложна и противоречива система. Някои процеси в нея се ускоряват, а други – забавят. Това може би, причинява нейната устойчивост в противовес на някои апокалиптични предположения.

ЛИТЕРАТУРА

- [1] Вагнер, Рихард. Произведение искусства будущего – В: Избранные работы, М., 1978 Wagner Richard. Artwork of the future - In: Selected works, М., 1978
- [2] Вейник, Альберт Иозефович. Термодинамика реальных процессов, М., 1991 Weinik, Albert Iozefovich. Thermodynamics of real processes, Moscow, 1991
- [3] Кърклиясийски, Томи. Музикално-жанров анализ, част втора, Жанрът “концерт за оркестър” в музиката на ХХ век, Хайни, С., 2011
- [4] Kirklisiiski Tomi. Musical genre analysis, part second, Genre “Concert for Orchestra” in the twentieth century music, Haini, S., 2011
- [5] Мулдашев, Ернст. Златните плочи на Харати, изд. НСМ – Медиа, С., 2004
- [6] Muldashev Ernst. Golden slates on Harati, ed. NSM – Media 2004
- [7] Орлов, Генрих. Временные характеристики музыкального опыта – В: Проблемы музыкального мышления, сб. ст. изд. “Музыка”, М., 1974 .“ Orlov, Henrih. Temporary characteristics of the musical experience – in „Problems of musical thinking“, coll. Publ. “Music”, Moscow, 1974
- [8] Платон, Тимей, В: Диалози, т. IV, изд. Наука и изкуство, С., 1990, с. 473. Plato, Timaeus, in: Dialogs, vol. IV, publ. Science and Art, Sofia, 1990
- [9] Фол, Александър. Човекът във видове време, Университетско изд. “Св. Климент Охридски” С., 1998 Fol, Alexander. The man in different kinds of times, University Publ. “Saint Kliment Ohridski”, Sofia, 1998
- [10] Фон Деникен, Ерих. Денят, в който боговете дойдоха, изд. “Литера Прима”, С., 1994 Von Daniken, Erich. Arrival of the Gods, publ. Litera Prima, Sofia, 1994
- [11] Харалампиева, Ирина. Музикалната публика, С., 2014 Haralampieva Irina, The Musical Audience, Haini, Sofia, 2014
- [12] Цветов, Владимир. Петнайсетият камък от градината “Рьоанджи”, прев. Станимира Даковска, Партиздат, С., 1987 . Tsvetov, Vladimir. The fifteenth stone in the Rjoandji Garden, publ. Partizdat, Sofia, 1987
- [13] Япова, Наташа. Втората Виенска школа. Шьонберг, Веберн, Берг. Изд. Марс 09 ЕООД, София, 2011 Yanova, Natasha. Second Wiennese School. Schoenberg, Berg, Webern. Mars 09 EOOD, Sofia, 2011